

ДИПЛОМАТИЧНІ ЗУСИЛЛЯ УКРАЇНИ ТА РОЛЬ ООН В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Тези представляють ключові виклики та напрями розвитку української дипломатії в умовах повномасштабної російсько-української війни. Розглядається роль міжнародних організацій, зокрема ООН, у реагуванні на агресію Росії, надання допомоги, а також у спробах притягнення РФ до відповідальності за воєнні злочини.

Окрема увага приділяється дипломатичній активності України щодо мобілізації міжнародної підтримки, прийняття резолюцій на захист її територіальної цілісності та створення спеціального міжнародного трибуналу. Це підкреслює важливість послідовної зовнішньої політики України, спрямованої на утвердження норм міжнародного права, захист прав людини та забезпечення справедливого миру. Робиться висновок про необхідність подальшого зміцнення дипломатичних коаліцій та активного просування українських ініціатив на глобальному рівні як запоруки ефективності системи міжнародної безпеки.

Ключові слова: Україна, ООН, російсько-українська війна, Генеральна Асамблея ООН, підтримка, резолюція.

Російсько-українська війна створила безпрецедентні виклики для сучасної дипломатії щодо досягнення безпеки України. Вітчизняна дипломатія діє в умовах динамічного глобального та регіонального середовища, сповненого як можливостями, так і загрозами для держави. Ситуація ускладнюється небезпечною поляризацією світової спільноти, конфронтацією між провідними державами, численними конфліктними осередками в різних регіонах світу, а також внутрішньополітичними процесами в США та ЄС. Російсько-українська війна є не лише конфліктом на політичному та військовому рівні, але й справжнім полем битви для дипломатів. Гібридна війна, інформаційна війна та гібридні загрози пов'язані із агресивним російським реваншизмом стали безпековим викликом для України, для країн Західної Європи, для дипломатії в тому числі й міжнародної [1, 134].

Висвітлення дипломатичних зусиль України на міжнародній арені та роль ООН в умовах російсько-української війни є завданням даної роботи. Даній проблемі присвячені праці як українських науковців (С. Віднянський [2]), так і зарубіжних дослідників (Г. Костакос [3]).

Після нападу Росії на Україну 24 лютого 2022 року Організація Об'єднаних Націй (далі – ООН) розгорнула масштабну діяльність з надання допомоги тим, хто був вимушено переміщений або постраждав від війни будь-яким іншим чином. Усього впродовж кількох тижнів мільйони людей втратили свої домівки та засоби існування у найшвидшій і найбільшій кризі переміщення населення за останній час. Міжнародні організації рішуче засуджують російську агресію, ухвалюючи значну кількість резолюцій, декларацій та заяв із проханням зупинити агресію та поважати територіальну цілісність України. Проте на весну 2025 р. зусилля міжнародних інститутів (Генеральна Асамблея ООН, ОБСЄ, ЄС, G7, НАТО) не досягли успіху у врегулюванні російсько-українського воєнного конфлікту.

До прикладу, відсутність доступу міжнародних гуманітарних організацій до окупованих територій призвели до того, що численні випадки воєнних злочинів, катувань, насильницьких депортацій та порушень прав людини залишаються поза увагою світової спільноти. Це, з одного боку, ускладнює надання невідкладної допомоги цивільному населенню, яке потерпає від окупації, а з іншого, є свідченням неспроможності наявних міжнародних механізмів ефективно реагувати на порушення міжнародного гуманітарного права російським окупантом.

Місія України, нашої дипломатії, полягає в тому, щоб і надалі об'єднувати світ у протистоянні терористичній Росії та іншим ревізіоністам. Це відповідає життєвим інтересам абсолютної більшості суверенних держав, які поважають Статут ООН. Від консолідованості міжнародної спільноти залежить не просто майбутнє світопорядку та демократії, а й нормальне та стабільне життя в усіх куточках планети. Альтернативою є повернення світу в стан війни «всіх проти всіх» і багаторівневої кризи на континентах [4].

Українська дипломатія має наполягати на забезпеченні безперешкодного доступу гуманітарних місій ООН та інших організацій до всіх окупованих територій задля моніторингу ситуації, документування

злочинів та надання допомоги постраждалим. Це питання має постійно порушуватися на всіх міжнародних майданчиках.

Варто згадати хоча б історичне голосування за резолюцію «Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту ООН». Рекордні 143 країни проголосували «за», зокрема багато африканських та азійських держав, які змінили політичну позицію та поступово відмовляються від політики безумовного нейтралітету. У відповідь на спробу Російської Федерації анексувати Донецьку, Запорізьку, Луганську та Херсонську області України шляхом організації псевдореферендумів, держави-члени ООН недвозначно заявили, що жодне територіальне привласнення в результаті погрози силою або застосування сили не може бути визнане законним.

У цьому зв'язку, Генеральна Асамблея ООН підтвердила свою відданість суверенітету, незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, що поширюються на її територіальні води. У резолюції чітко зазначається, що перебування частин вищезгаданих українських регіонів під тимчасовим військовим контролем Росії є результатом агресії, у порушення суверенітету, політичної незалежності та територіальної цілісності України. Підтримавши зазначений документ, держави-члени ООН визнали рішення РФ щодо статусу чотирьох областей України несумісними з принципами Статуту ООН та висунули до Росії вимогу щодо їх негайного і безумовного скасування [5].

Крім того, важливо не забувати про ініціативу створення спеціального міжнародного трибуналу для розслідування воєнних злочинів Росії в Україні та притягнення винних до відповідальності. Українська дипломатія має відігравати провідну роль у формуванні такого трибуналу та залученні широкої міжнародної підтримки. Що є дуже вагомим внеском наших дипломатів в розвиток підтримки України та притягання РФ до відповідальності. «Спеціальна місія ООН, створена для розслідування масового вбивства українських військовополонених в Оленівці (Донеччина, 29 липня 2022 року) не отримала жодних результатів і згодом була ліквідована» [6].

Саме тому, одним із головних стратегічних напрямів є системна робота над формуванням потужної коаліції держав-партнерів, які підтримують Україну у ГА ООН. Це дозволить ініціювати та приймати важливі резолюції, що засуджують дії Російської Федерації, зокрема, щодо порушень прав людини, мілітаризації Криму, незаконних «референдумів» на тимчасово окупованих територіях та ракетних обстрілів цивільної інфраструктури.

Міністр закордонних справ України у 2014–2019 рр. Павло Клімкін визначив досягнення української дипломатії під час війни: 1) створення широкої міжнародної коаліції з підтримки і допомоги Україні, насамперед шляхом постачання зброї; 2) перетворення України в реальну частину Європи в результаті отримання під час широкомасштабної фази війни кандидатського статусу на членство в Європейському Союзі; 3) донесення людям у всьому світі правди про російсько-українську війну, правди про імперський характер російської агресії, спрямованої проти незалежності України і на знищення української ідентичності [1, 135].

На 2025 рік перед українською дипломатією поставили оновлені завдання. Напередодні третьої річниці повномасштабного вторгнення Росії в Україну, 19 лютого 2025 р., виконувач обов'язків заступника постпреда США при ООН Джон Келлі закликав РФ «негайно припинити війну проти України, яка не лише порушує міжнародне право, а і є стратегічною помилкою для Росії». «Тривалий мир для України має включати надійні гарантії безпеки, щоб унеможливити повторення війни. Це не повинен бути Мінськ 3.0», – наголосив Дж. Келлі. Він нагадав, що метою Мінських угод було припинення бойових дій і відновлення контролю України над своєю територією в межах міжнародно визнаних кордонів, але Росія так і не виконала жодного із зобов'язань, на які погодилася. Водночас американський дипломат назвав нереалістичною метою повернення до кордонів України, які існували до 2014 року, а гонитва за нею лише затягне війну і спричинить ще більше страждань [7].

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш заявив: «Досить вже», оскільки війна досягла позначки у три роки. Станом на 24 лютого 2025 року, гуманітарної допомоги потребують 12,7 мільйона людей, що становить понад третину населення. Незважаючи на ці виклики, Управління ООН з координації гуманітарних питань та його гуманітарні партнери надали життєво важливу допомогу близько 8,4 мільйонам людей по всій Україні у 2024 році. Майже 60% тих, хто отримав підтримку, становили жінки та молоді дівчата. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) повідомляє, що життя 1,5 мільйона дітей у регіоні по обидва боки лінії фронту було спустошено конфліктом. ООН підтвердила 2472 жертви серед дітей (667 загиблих та 1805 поранених) з лютого 2022 року. У заяві Антоніу Гутерріша йдеться: «У цю трагічну подію я знову підтверджую нагальну потребу у справедливому, сталому та всеохоплюючому мирі – такому, який повністю підтримуватиме суверенітет, незалежність та територіальну цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів, відповідно до Статуту ООН, міжнародного права та резолюцій Генеральної Асамблеї». Незалежна міжнародна комісія з розслідування ситуації в Україні, що базується у Відні та призначена Радою з прав людини, виявила нові докази, що свідчать про поширені моделі тортур російською владою щодо українських цивільних осіб та військовополонених на окупованих українських територіях та в Російській Федерації [8].

За словами міністра закордонних справ України Андрія Сибіги, на третю річницю повномасштабного вторгнення, «незважаючи на всі перешкоди, українська дипломатія довела здатність відстоювати принципи та правду. Ми також вдячні нашим європейським колегам за ефективну дипломатичну взаємодію заради

цього результату. Сьогоднішнє голосування показало нову силу Європи та всіх наших країн-однодумців, які справді поважають міжнародне право та Статут ООН». Резолюція, ініційована Україною та країнами ЄС, закликає до деескалації, якнайшвидшого припинення бойових дій і засуджує участь військ КНДР, які воюють разом з Росією. У ній також вказано, що територіальна цілісність України має бути відновлена. Андрій Сибіга зауважив, що глобальна підтримка України залишається міцною, навіть через три роки після повномасштабного вторгнення Росії. Водночас він додав, що Україна та ширша міжнародна спільнота «поміять» компанію держав-членів, які голосували проти української резолюції. «Іноді боротися за правду непросто. Але врешті-решт саме правда творить історію. Ми цінуємо кожну з 93 держав-членів ООН, які підтримали нашу резолюцію, усі її правдиві формулювання та її чітке бажання досягти справедливого та міцного миру», – висловився глава МЗС України [9].

Підсумовуючи, підкреслимо, що Україна домагається притягнення Росії до відповідальності за воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид. Важливим елементом є подання позовів до Міжнародного суду ООН, підтримка роботи слідчих механізмів, зокрема Незалежної міжнародної комісії з розслідування порушень в Україні. Дипломати збирають та надають докази для міжнародних інстанцій, вимагаючи справедливого судочинства. Лише шляхом рішучих дипломатичних зусиль та тиску на Росію можна досягти відновлення поваги до міжнародного права, припинення воєнних злочинів та захисту прав цивільного населення на окупованих територіях України. Українська дипломатія має непинно піднімати це питання на всіх міжнародних майданчиках, домагаючись повернення викрадених дітей в Україну. Лише рішучі та скоординовані дипломатичні кроки можуть змусити ворожу країну поважати міжнародне право та припинити злочинну практику. Успішність цих зусиль стане випробуванням щодо ефективності системи міжнародної безпеки.

References

1. Mezhenka, O. V. (2024). Rosiisko-ukrainska viina – viina dyplomatii [The Russian-Ukrainian war – a war of diplomacy]. *Aktualni problemy polityky – Actual Problems of Politics*, 73, (pp.134-141). (in Ukrainian)
2. Vidnianskyi, C. (2023). OON ta ukrainska dyplomatiia v borotbi za nezalezhnist i terytorialnu tsilisnist Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [The UN and Ukrainian diplomacy in the struggle for the independence and territorial integrity of Ukraine in the conditions of the Russian-Ukrainian war]. *Mizhnarodni zviazky Ukrainy: naukovy poshuky i znakhidky – International relations of Ukraine: scientific searches and findings*, 32, (pp.10-44). (in Ukrainian)
3. Kostakos, G. (2023). The United Nations and the Russian-Ukrainian War. *Springer Nature*. Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-44584-2_23 (in English)
4. Kuleba, D. (2022). Zmitsnuemo dyplomatychnyi front zarady peremohy Ukrainy [Strengthening the diplomatic front for Ukraine's victory]. *Ukraina dyplomatychna – Diplomatic Ukraine*. Retrieved from <https://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/3-2022.pdf> (in Ukrainian)
5. *Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy – Ministry of Foreign Affairs of Ukraine*. (2022, October, 12). Komentar MZS Ukrainy shchodo ukhvalennia Heneralnoi Asambleii OON rezoliutsii “Terytorialna tsilisnist Ukrainy: zakhyst pryntsyviv Statutu OON”. [Commentary of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine on the adoption by the UN General Assembly of the resolution “Territorial Integrity of Ukraine: Protection of the Principles of the UN Charter”]. Retrieved from <https://mfa.gov.ua/news/komentar-mzs-ukrayini-shchodo-uhvalennya-generalnoyu-asambleyeyu-on-rezolyuciyyi-teritorialna-tsilisnist-ukrayini-zahist-principiv-statutu-on> (in Ukrainian)
6. *Suspilne Novyny – Social News*. (2022, September 28). Misiia OON shchodo rozsliduvannia teraktu v Olenivku ne pryizhdzhala — ombudsmen. [The UN mission to investigate the terrorist attack in Olenivka did not come – Ombudsman]. Retrieved from <https://suspilne.media/286494-misia-on-sodo-rozsliduvanna-teraktu-v-olenivku-ne-priizhdzala-ombudsmen/> (in Ukrainian)
7. *Ukrinform – Ukrinform*. (2025, February 18). SSHA v Radbezi OON: myr dla Ukrainy maie peredbachaty nadiini harantii bezpeky, a ne buty Minskom 3.0. [US in the UN Security Council: peace for Ukraine must provide for reliable security guarantees, not be Minsk 3.0.]. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3961666-ssa-v-radbezi-on-mir-dla-ukraini-mae-peredbacati-nadijni-garantii-bezpeki-a-ne-buti-minskom-30.html> (in Ukrainian)
8. *United Nations: Information Service Vienna*. (2025, February 24). Relentless attacks on populated areas in Ukraine are having devastating impact on children. Retrieved from <https://unis.unvienna.org/unis/topics/ukraine.html> [in English]
9. *Ukrinform – Ukrinform*. (2025, February 24). Henasambleia OON ukhvalyla ukrainsku rezoliutsiiu shchodo richnytsi rosiiskoi viiny [UN General Assembly adopts Ukrainian resolution on anniversary of Russian war]. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3963910-genasambleia-on-uhvalila-ukrainsku-rezoliutsiu-sodo-ricnici-rosiiskoi-vijni.html> (in Ukrainian)

UKRAINE'S DIPLOMATIC EFFORTS ON THE INTERNATIONAL STAGE: THE ROLE AND INFLUENCE OF THE UNITED NATIONS

The theses present the key challenges and directions for the development of Ukrainian diplomacy in the context of the full-scale Russian-Ukrainian war. The role of international organizations, in particular the UN, in responding to Russia's aggression, providing assistance, and attempting to bring Russia to justice for war crimes is considered.

Particular attention is paid to Ukraine's diplomatic efforts to mobilize international support, adopt resolutions in defense of its territorial integrity and establish a special international tribunal. This underscores the importance of a consistent foreign policy of Ukraine aimed at promoting international law, protecting human rights and ensuring a just peace. The author concludes that it is necessary to further strengthen diplomatic coalitions and actively promote Ukrainian initiatives at the global level as a guarantee of the effectiveness of the international security system.

Keywords: Ukraine, UN, Russian-Ukrainian war, UN General Assembly, support, resolution.

Відомості про автора / Information about the Author

Тетяна Богданова, канд. іст. наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики факультету політичних наук, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: tatjanabohdanova@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9879-9073>. Researcher ID: G-1644-2018

Tetiana Bohdanova, PhD in historical sciences, Associate professor of the International relations and foreign policy department, Faculty of Political Sciences, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: tatjanabohdanova@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9879-9073>. Researcher ID: G-1644-2018

Христина Дрозденко, студентка 2 курсу спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» факультету політичних наук, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kristinadrozdenko03@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2663-0288>.

Khrystyna Drozdenko, 2nd year student of the specialty 291 «International Relations, public communications and regional studies», Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kristinadrozdenko03@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2663-0288>.

